

RAADSINFORMATIEBRIEF

VAN HET COLLEGE VAN B&W

VOOR de gemeenteraad

CC

DATUM 16 september 2025

ONDERWERP Definitief besluit aanwijzing tot gemeentelijk monument Beijerscheweg 17-19

Beste meneer, mevrouw,

Cultuurhistorische waarden zijn onderdeel van onze leefomgeving en ze bepalen de identiteit van een gebied. Ze zorgen ervoor dat bewoners en bezoekers zich kunnen identificeren met een stad, dorp of streek, ze dragen bij aan een aantrekkelijk woon-, leef- en werkklimaat en ze bieden aanknopingspunten voor toekomstige ontwikkelingen. Behoud en ontwikkeling van deze waarden is daarom een belangrijk afwegingspunt bij de besluitvorming over ruimtelijke ontwikkeling en herinrichting. Volgens de Erfgoednota 2017-2022 kunnen er nieuwe gemeentelijk monumenten worden aangewezen indien deze voldoen aan de kaders zoals gesteld in het handboek 'omgang met cultureel erfgoed in de Krimpenerwaard.'

Aanwijzing van gemeentelijke monumenten

In 2017 heeft onderzoeksbureau Culthis met behulp van historische verenigingen de erfgoedwaarden in de Krimpenerwaard grondig geïnventariseerd. Hieruit bleken 272 panden, objecten en gebieden van zeer hoge cultuurhistorische waarden te zijn. De afgelopen jaren zijn verspreid door de gemeente 36 gemeentelijke monumenten aangewezen. De definitieve aanwijzing van de panden Beijerscheweg 17-19 te Stolwijk is aangehouden in afwachting van mogelijke ruimtelijke planontwikkeling.

Definitief besluit tot aanwijzing als gemeentelijk monument

Wij hebben op 9 september 2025 een besluit genomen tot aanwijzing van de panden Beijerscheweg 17-19 te Stolwijk als gemeentelijk monument. Beide eigenaren hebben een zienswijze ingediend op het ontwerpbesluit uit 2021. Omdat aanwijzing als monument zwaarwegende gevolgen kan hebben voor de agrarische bedrijfsvoering, heeft de gemeente besloten de zienswijzen te honoreren en met de belanghebbenden in overleg te gaan over de mogelijke toekomstige ontwikkelingen op het perceel. Hiermee heeft de gemeente het definitieve besluit uitgesteld. De voorbescherming blijft van kracht totdat het college een definitief besluit over de aan- of afwijzing neemt. Hierdoor blijven de cultuurhistorische waarden beschermd. Tot op heden hebben wij van de huidige eigenaren geen plan ontvangen, hoewel er regelmatig contact is geweest met hun vertegenwoordigers.

De gemeente heeft ruimschoots aan de toezegging voldaan de zienswijze te honoreren en gaat nu over tot aanwijzing. De eigenaren en belanghebbenden worden hierover schriftelijk geïnformeerd, evenals over de mogelijkheid tot het indienen van beroep bij de bestuursrechter. Ook wordt het besluit gepubliceerd en beperkingen worden doorgevoerd in het Kadaster en de WKPb. Eigenaren zullen tot slot een monumentenschildje (gevelbordje) voor hun gemeentelijk monumenten ontvangen.

Als bijlage bij deze raadsinformatiebrieft u de bijbehorende redengevende beschrijving van de panden Beijerscheweg 17-19 te Stolwijk aan

Bijlage RIB: Redengevende omschrijving Beijerscheweg 17-19 te Stolwijk

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Krimpenerwaard,

de secretaris,

de burgemeester,

J. Hennip

ir. J. Beenakker

Redengevende omschrijving – Stolwijk: Beijerscheweg 17-19

FEITELIJKE GEGEVENS

Adres	Beijerscheweg 17 - 19, 2821 NC Stolwijk
Kadastrale nummers	Stolwijk A 3364 Stolwijk A 3365
Naam object	Niet van toepassing
Complexonderdelen	Boerderij met aangebouwde houten schuur en landschappelijke elementen.
Oorspronkelijke functie	Agrarisch bedrijf
Opdrachtgever	Niet bekend
Architect/aannemer	Niet bekend
Datering / Bouwjaar	ca. 1630

(CULTUUR)HISTORISCHE ACHTERGROND

Het boerenbedrijf in de Krimpenerwaard

De moerassige veengebieden van de Krimpenerwaard worden vanaf de 11e eeuw geleidelijk aan ontgonnen. De Middeleeuwse boeren bouwen hun boerderijen op de koppen van de percelen, die haaks op de ontginningsbasis staan. De uitgifte van de landerijen geschiedt op basis van inschrijving. Soms hebben boeren hierdoor veel land binnen één polder, maar meestal lag het land van een boer verspreid over meerdere polders op soms wel een kwartier, half uur of uur 'gaans of varens' (lopen of varen) van de boerderij. Direct rondom de boerderij is het erf dat plaats biedt aan de belangrijkste bebouwing en gronden voor het uitvoeren van de werkzaamheden en de huishoudelijke taken van de boerin. Hierbij valt te denken aan een hooiberg of –schuur, wagenschuur, extra stallen en kippenhokken, boenstoep of –hok, moestuin, fruitboomgaard, bleekveldje. De positie van alle verschillende gebouwen en functies op het erf is zo

bedacht dat het werk zo efficiënt mogelijk kan worden uitgevoerd. Rondom de het erf is vaak een ringsloot aanwezig en is er een wetering of brede kavelsloot die tot aan het erf en het hoofdgebouw loopt. Deze wordt oorspronkelijk gebruikt als vaarsloot om bij landerijen in andere delen van de polder te komen.

De ontwikkeling van boerderijen langs de ontginningslinten en rivierdijken is een voortgaande ontwikkeling vanaf de 11e eeuw tot en met de 20e eeuw. In de laatste eeuw werden er voornamelijk oude boerderijen vervangen door nieuwe. Slechts een enkele boerderij werd geheel nieuw gesticht. In de 21e eeuw worden er nauwelijks tot geen nieuwe boerderijen meer gesticht of worden boerderijen omgebouwd tot burgerwoning of gesloopt en vervangen door villa's.

Landbouw en veeteelt

De hoofdactiviteit van het boerenbedrijf in de Krimpenerwaard ligt oorspronkelijk in de landbouw (vlas, rogge, hop en hennep), waarbij de aanwezige koeien en varkens op de boerderij alleen worden gehouden voor het voorzien in de eigen levensbehoefte. Door inklinking van de veenbodem wordt de polder steeds natter. Dit heeft tot gevolg dat de wortels van veel van de akkerbouwgewassen de natte grond niet verdragen. Het verbouwen van hennep (o.a. als grondstof voor touw in de scheepsindustrie) heeft het nog lange tijd in de polder volgehouden, omdat deze voornamelijk op opgehoogde gronden naast de boerderij worden geteeld. Maar in de periode 1840 - 1900 neemt ook de productie hiervan af. De boeren in de Krimpenerwaard leggen zich uiteindelijk helemaal toe op de veeteelt (koeien) en de zuivel- en kaasproductie. Met name Stolwijk is bekend om zijn kaas. Deze omslag in de hoofdactiviteit van de boeren is terug te vinden in de opbouw van boerderijen. Er komen grote stallen achter het woonhuisgedeelte. In het voorhuis van de boerderij worden melkkelders gemaakt en ruimten worden ingericht als kaaskamers, vaak was dit een ruimte boven de melkkelder in de vorm van een opkamer. In de bijgebouwen is deze omslag ook terug te vinden in de aanwezigheid van grote hooibergen en melkhuisjes bij of in de buurt van de boerderij. Met name de melkhuisjes, die worden gebruikt voor het melken van de koeien, zijn door de industrialisering van de veehouderij in de afgelopen eeuw vaak uit het landschap verdwenen.

Vloedschuren, waterschuren of schuur met waterzolder

In het landschap van de Krimpenerwaard komen bijzondere schuren voor die bedoeld zijn als veilige plaats bij overstromingen van de grote rivieren rondom het gebied. De extra hoge schuren boden op de zolderverdieping plaats aan het vee, zodat zij droog stonden. In de perioden met normale waterstanden wordt de schuur ook wel gebruikt als opslag voor hooi en graan..

De onderhavige schuur met (inmiddels verdwenen) waterzolder is nog steeds functioneel herkenbaar als een voormalige vloedschuur. Het is een zeldzaam bewaard voorbeeld van een schuurtype dat in de Krimpenerwaard voorheen veel voorkwam. De schuur herinnert daarmee aan de gebruiken van het boerenbedrijf binnen een gebied waar de strijd

tegen het water altijd leefde.

Het onderhavige boerderij-ensemble, bestaande uit een hoofdhuis met melkkelder en kaaskamer (opkamer) in combinatie met de stal, die oorspronkelijk voorzien was van een waterzolder, herinnert aan de ontwikkeling van de boerderijen binnen de gemeente Krimpenerwaard in het algemeen en in het Beijersche in het bijzonder.

Met name de grote zwart geteerde schuur is sterk illustratief voor de Krimpenerwaard en de ontwikkeling van het agrarisch bedrijf in een landschap dat constant onder bedreigingen van overstromingen stond.

STEDENBOUWKUNDIGE,
LANDSCHAPPELIJKE SITUATIE

Ruimtelijke ontwikkeling Het Beijersche

De ontginningen van de huidige polder Het Beijersche zijn waarschijnlijk vanaf de 13e eeuw vanuit het noordwesten uitgevoerd. Het bebouwingslint van het Beijersche ontwikkelde zich aan weerszijden van de Buurtwetering als een lineaire structuur. De kavelrichtingen aan de zuidzijde is een opvallende afwijkende kavelstructuur aanwezig. Rond 1850 lagen er in het gebied verspreid slechts enkele boerderijen. Tot aan WOII is er geen echte verdichting te zien. Daarna vindt wel verdichting plaats.

Oorspronkelijk was het Beijersche een akkerbouwgebied. Tegen het midden van de 19e eeuw verloor de akkerbouw steeds meer terrein en groeide het aandeel veeteelt. Uiteindelijk richtte het gebied zich door de vernatting geheel op veeteelt.

Het cultuurlandschap rondom de boerderij is zeer gaaf bewaard gebleven, mede doordat er nooit grootschalige vervening heeft plaatsgevonden. Het ensemble draagt bij aan de afleesbaarheid van de ontwikkelingsgeschiedenis van het Beijersche en is tevens van belang ter ondersteuning van het cultuurlandschap. Vanwege de kenmerkende architectuur met een vloedschuur en de aanwezige beplanting is de boerderij een beeldbepalend element langs de Beijerscheweg.

Ruimtelijke opbouw perceel

De boerderij is gelegen op een perceel aan de zuidzijde van de Buurtwetering en ligt op de kop van het betreffende perceel. De schuur is aan de oostzijde van de boerderij aangebouwd. Voor de schuur, aan de zuidzijde van de grenssloot, staat een rij knotwilgen. Deze horen bij het geriefhout van de boerderij, dat gebruikt werd voor het maken van gereedschappen, hekwerken en als brandhout.

Wind- of houtsingel

Aan de westzijde van de boerderij ligt een wind- of houtsingel. Dit historische landschappelijk element staat van oudsher op de rand van het erf. De singels hebben verschillende functies. Een van de belangrijkste is het tegenhouden van de wind, die in het vlakke polderlandschap de boerenerven teisterden. Een bijkomstigheid was dat het hout gelijk werd gebruikt als hakhout voor het maken van hekwerken, gereedschappen en het gebruik als brandhout. De singels zijn in het huidige landschap merendeels verdwenen. De restanten van de kenmerkende houtsingel op

het onderhavige perceel zijn van historisch landschappelijk belang als relatief zeldzaam geworden voorbeeld van erfbegrenzing.

De boerderij met stal en landschappelijke elementen draagt bij aan de afleesbaarheid van de historische ruimtelijke ontwikkeling van het Beijersche. De samenhang tussen bebouwing en beplanting geven een beeld van de ontwikkeling van het agrarisch erf vanaf de 17e eeuw tot op heden.

ARCHITECTUURHISTORISCHE WAARDE

Typen boerderijen

In Nederland komen verschillende typen boerderijen voor. Binnen de provincie Zuid-Holland is dat beperkt tot de groep boerderijen uit de hallehuisgroep. Deze ontwikkelde zich vanuit de meest eenvoudige vorm van bebouwing, namelijk een woning op een rechthoekige plattegrond met één vertrek, waarin mensen en hun dieren samen leefden. In de ontwikkeling van dit type onderscheiden zich binnen deze boerderijgroep uiteindelijk drie typen: het langgerekte hallehuis (woonhuis en stal liggen achter elkaar), het krukhuis (met een L-vormig voorhuis) en het T- of dwarshuis (met een voorhuis dat haaks op de achtergelegen stallen staat). Alle de drie typen komen binnen de gemeente Krimpenerwaard voor.

Hooiopslag in houten schuren

Kenmerkend voor de groei van de veestapel bij het veranderende landschap in de Krimpenerwaard zijn de geteerde houten schuren. Deze werden gebruikt voor de hooiopslag voor de winter. In tegenstelling tot andere gebieden in Zuid-Holland gebeurde dat relatief vaak in een schuur in plaats van in een hooiberg. Deze werden achter de bestaande boerderij en stal aangebouwd of naast de boerderij geplaatst.

Waardering

De boerderij aan de Beijerscheweg 17-19 is architectuurhistorisch waardevol als voorbeeld van een krukhuis, dat ontstaan is door het aan één zijde uitbouwen van het voorhuis van een langgerekt hallehuis. Het is een voorbeeld van een zeer historische (17e-eeuwse) boerderij in traditionele op de functie gerichte architectuur. De boerderij is illustratief voor de historische ontwikkeling van boerderijen in de gemeente Krimpenerwaard.

De achter deze boerderij gebouwde zwart geteerde houten hooischuur is een historisch regionaal karakteristiek type, dat zeer zeldzaam is geworden. Er staan nog slechts enkele van deze schuren in de gemeente Krimpenerwaard. Deze schuur is gaaf bewaard gebleven en illustratief voor de regionale architectuurhistorische ontwikkeling van hooiopslag bij boerderijen.

BOUWHISTORISCHE WAARDE

De boerderij aan de Beijerscheweg 17 komt voor op de kadastrale minuut 1832. Hierin is de boerderij ingetekend met vele aaneengesloten bijgebouwen, wat duidt op een langere bestaansperiode. De huidige voorgevel is deels in de 19e eeuw aangebracht, maar naar verwachting zijn er nog oudere elementen in de boerderij te vinden. Deze worden als

waardevol beschouwd voor de afleesbaarheid van de historische bouw- en afwerkingswijze van boerderijen binnen de gemeente Krimpenerwaard.

BESCHRIJVING

Boerderij

De boerderij betreft een krukhuistype (L-vormig), dat ontstaan is door het aan één zijde uitbouwen van het voorhuis van een langgerekt hallehuis. In deze uitbouw zijn een melkkelder met daarboven een opkamer gerealiseerd. Het dak boven het hoofdvolume van de boerderij betreft een zadeldak, dat aan de voorzijde is afgewolfd en waarvan de nok loodrecht op de straat staat. Het is gedekt met riet. Ter plaatse van de spoelkeuken is de dakgoot opgetild.

Het dak van de achterliggende stal heeft, opvallend genoeg, een hogere nok en bestaat deels uit een afgewolfd zadeldak en deels uit een lessenaarsdak. Deze opmerkelijke constructie komt voort uit de aansluiting met het naastliggende, geteerde houten schuur (zie hieronder).

Het dak van het eenzijdig uitgebouwde voorhuis betreft zadeldak dat gedekt is met riet en waarvan de nok evenwijdig ligt aan de weg.

De gevels van de boerderij zijn gemetseld in lokale gele IJsselstenen. Door het uitbouwen van het voorhuis is de voorgevel asymmetrisch geworden. Het rechterdeel vormt een topgevel, het linker een lijstgevel. De ramen in beide geveldelen zijn vernieuwd, inclusief het keldervenster. De vensters in het rechterdeel hebben strekken in rode baksteen. De gevels van de boerderij vertonen veel bouwsporen.

Geteerde houten schuur

Tegen de linkerachterzijde van de boerderij is een zeer grote geteerde houten dwarsdeelschuur aangebouwd. Deze bestaat uit twee bouwlagen en wordt afgesloten met een half schilddak (de linkerzijde wordt beëindigd als schilddak, de rechterzijde als zadeldak). De nok loopt evenwijdig aan de straat. De asbestcementplaten op het dak zijn aangebracht bij een verbouwing in 1988. De gevels bestaan uit gepotdekselde delen die zwart zijn doordat ze geteerd zijn.

Oorspronkelijk had de grote houten hooischuur een stalruimte op de begane grond en daarboven een waterzolder. Deze laatste is bij de verbouwing van 1988 verloren gegaan, toen de indeling werd gewijzigd van een Hollandse Stal (waarbij de dieren met hun koppen naar het middenpad staan, waar ze gevoerd kunnen worden. Aan beide zijden is achter de dieren een grup, met daarachter een smal looppad), naar een ligboxenstal (waarbij de koeien los lopen en in een eigen box kunnen gaan liggen om te rusten en te herkauwen).

In 1988 is overigens ook de lage, houten, geteerde aanbouw tegen de schuur aangebouwd, ter vervanging van een andere aanbouw.

WAARDENSTELLING

Het agrarisch ensemble aan de Beijerscheweg 17 - 19 te Stolwijk is van:

Cultuurhistorische waarde:

- Als herinnering aan de ontwikkeling van de boerderijen binnen de

gemeente Krimpenerwaard in het algemeen en in het Beijersche in het bijzonder.

- Vanwege de aanwezigheid van een (vloed)schuur met voormalige waterzolder als herinnering aan de strijd van de boeren tegen het water in de natte polders van de Krimpenerwaard.
- Vanwege de erfbeplanting als herinnering aan de agrarische gebruiken in de vroege 20e eeuw.

Stedenbouwkundige / landschappelijke waarde:

- Vanwege het ensemble dat bijdraagt aan de afleesbaarheid van de ontwikkelingsgeschiedenis van het Beijersche.
- Ter ondersteuning van het gave cultuurlandschap in de polder het Beijersche door de kenmerkende indeling van het perceel.
- Als beeldbepalend element langs de Beijerscheweg.
- Vanwege de samenhang tussen de bebouwing en de beplanting, die een beeld geven van de ontwikkeling van het agrarisch erf vanaf de 17e eeuw tot op heden.

Architectuurhistorische waarde:

- Vanwege de ouderdom van de boerderij en de vermoede daarmee samenhangende aanwezige bouw- en kleurhistorische elementen in het interieur.
- Als voorbeeld van een krukhuis, dat ontstaan is door het aan één zijde uitbouwen van het voorhuis van een langgerekt hallehuis.
- Als voorbeeld van een zeer historische (17e-eeuwse) boerderij in traditionele op de functie gerichte architectuur, die illustratief is voor de historische ontwikkeling van boerderijen in de gemeente Krimpenerwaard.
- Vanwege de achter deze boerderij gebouwde zwart geteerde houten hooischuur als karakteristiek en inmiddels zeldzaam historisch voorbeeld voor de regionale architectuurhistorische ontwikkeling van hooiopslag bij boerderijen.

Waarde vanwege de Gaafheid:

- Vanwege de gaaf bewaarde hoofdvormen.
- Vanwege de gaaf bewaarde geteerde houten schuur.

Zeldzaamheidswaarde:

- Als binnen de gemeente Krimpenerwaard relatief zeldzaam bewaard gebleven voorbeeld van een 17e-eeuwse/19e-eeuwse boerderij met een aangebouwde houten hooiopslag (waarschijnlijk later datum).
- Vanwege de ouderdom
- Vanwege het type (krukhuis)

IDENTITEIT
KRIMPENERWAARD

Het agrarisch ensemble aan de Beijerscheweg 17-19 draagt bij aan de ruimtelijke identiteit van de gemeente Krimpenerwaard vanwege:

1. De bouwmassa van de boerderij die bestaat uit een (bijna) L-vormige bouwmassa in één bouwlaag onder een kap.

2. De versterkende werking voor de ruimtelijke kwaliteit binnen het historische cultuurlandschap door de aanwezigheid van de verschillende landschappelijke elementen van het historische agrarisch erf.
3. De voor de boerderij en bijgebouwen kenmerkende ruimtelijke positie op perceel.
4. De herinnering aan de ooit zeer bloeiende agrarische bedrijven binnen de gemeente.
5. De voormalige vloedschuur, die verwijst naar de historische strijd tegen het rivierwater in de Krimpenerwaard.
6. Het gebruik van voor de gemeente Krimpenerwaard kenmerkende gele IJsselstenen.
7. De ouderdom als verwijzing naar de lange geschiedenis van boerderijenbouw in de Krimpenerwaard.

BESCHERMING

De volgende onderdelen vallen onder de bescherming:

- Exterieur, bouwkundige structuur en waardevolle interieuronderdelen (met uitzondering van recent(e) sanitair, keuken(s) en badkamer(s)).
- De landschappelijke structuur en beplanting als onderdeel van het erf en omringende cultuurlandschap.

BRONNEN

- Enderink, S. (2016), *Het Krimpenerwaardboek*, Zwolle
- Groningen, C.L. van (1996), *De Krimpenerwaard*, Zwolle
- Hofkens, M., Ingen, M. Van, e.a. (1991), *Jongere bouwkunst en stedenbouw 1800 – 1945*. Monumenten inventarisatieproject
- Hoven, F. Van den (2002), *Op ontdekkingstocht door Krimpenerwaard en Lopikerwaard. Topografisch, cultuurhistorisch en recreatief handboek voor streekbewoners en toeristen*.
- Knoester, J.J. (2002), *Kernachtig Krimpenerwaard, 100 jaar plaatselijke geschiedenis*.
- Kroon, M. (2000), *Krimpenerwaardig, de geschiedenis van de Krimpenerwaard in woord en beeld*.
- Laat, L., de, Oosterum, F. v. en Verstoep, C. (red.)(2018), *Verlichte proeverijenroute Krimpenerwaard*.
- Povée, H. (2004), *Tien eeuwen tussen Lek en IJssel: geschiedenis van de Lopikerwaard en de Krimpenerwaard*.
- Snaterse, J.C. (2007), *Stolwijk in oude ansichten*, Zaltbommel
- Stenvert, R. e.a. (2004), *Monumenten in Nederland, deel Zuid-Holland*.
- Stichting Krimpenerwaard, *Monumenten in de Krimpenerwaard: in Haastrecht, Stolwijk, Vlist, Schoonhoven, Ammerstol, Bergambacht, Berkenwoude, Lekkerkerk, Krimpen aan de Lek, Krimpen aan den IJssel, Ouderkerk aan den IJssel, Gouderak: cultuurhistorisch waardevolle gebouwen en objecten in beeld*.
- Ven, G.P. van de (2004), *Mensen in een waard vol wind en water: geschiedenis van de Waterhuishouding in de Krimpenerwaard*.
- Topotijdreis.nl

- Beeldbank RCE, kadastrale minuut Stolwijk
- Website van het streekarchief Midden-Holland (bouwvergunningen gemeente Stolwijk)